

FERRAN AGULLÓ

PADRI DE LA COSTA BRAVA

per E. CORRAL I COLL DEL RAM.

(Continuació)

Havia estat fundada —la penya— el 1907 i perdurà fins a la desaparició de la **Maison**. Entre els seus habituals de més renom podem citar el letífic **savant catalan** Peius Gener; els pintors Utrillo, Mir, Russiñol, Canales, Maifrèn; els escultors Clarà i Soto; el músic Enric Morera... Per cert que en una relació poc coneguda d'autors de sardanes, en trobem una, de sardana, original d'aquest compositor i titulada "**Mar de l'Imp**" la lletra de la qual correspon, mancomunadament, a J. Borràs de Palau i Ferran Agulló i Calzada.

Agulló començà a escriure a La Veu quan aquest diari tenia la redacció al carrer d'Escudillers. Allí acudia el nostre Pol cada tarda com una obligació que hi tenia, és clar, però també amb la mateixa il·lusió amb què acudia a les tertúlies literàries.

"Aleshores (Agulló) era un personatge ple de gallardia que, entre la Lliga, La Veu i les aventures particulars, esmerçava les seves grans facultats de xerraire i d'home que n'ha vistes de seques i de madures. Agulló fou sempre un cavaller d'humanitat densa i legítima..." (J. M. de Sagarra, "Memòries").

No cal dir que el més gran atractiu de les seves estades a la redacció de La Veu era constituït per la presència d'uns personatges plens de notabilitat als quals admirava i amb els quals podia conversar. Un d'aquests personatges i que endemés era el director, es deia Enric Prat de la Riba. Un altre, gairebé tan xerraire com el mateix Agulló i que n'era el director en cap, es deia Josep Morató. Un altre, que justament aquell any

s'havia fet rasurat la barba i que posseïa el do de fer crispar els nervis dels qui l'escoltaven amb les seves peroracions petulants i quasi sempre inintel·ligibles fins pels més talentosos, es deia Eugeni d'Ors. I encara en Lluís Duran i Ventosa...

Cal dir que l'Agulló curava especialment l'amistat. El seu criteri relacionat amb aquest lligam voluntari, subtil i dens alhora, no es nodria, segons pròpia confessió, tan sols de sentimentalismes, sinó que convenia que anés acompanyat, en bona part, de certes afinitats de caràcter. És obvi d'assenyalar que l'afinitat de caràcter més apreciat era de caràcter polític. Formar part de la Lliga, per exemple.

Pels amics sentia, independentment d'una cordial i sincera estimació, una gran admiració. Per altra banda, si la seva fidelitat a Catalunya era ben palesa, ho era més encara la seva fidelitat als amics. I tant més acusada com més alta era la figura de l'amic. Val a dir que l'altitud, arribat el cas, la mesurava ell mateix atenent unes normes i uns criteris una mica difícils de discernir. Ara, una vegada presa i acceptada la mesura, la sentència quedava inamovible com l'edat de certes dames i per sempre més. Tocant l'amistat, a l'Agulló no li recava pas d'acceptar el paper a vegades desagradable i mortificant, de "segon".

Un exemple prou demostratiu de la seva afeció-admiració la tenim segurament amb la figura de Francesc Cambó, respecte del qual els sentiments li fluïen sense cap mena d'esforç i constituïen un tàcit reconeixement a tal superioritat i el consecutiu respecte que tal superioritat mereix.

inclusió voluntària de Portugal, eslogan amb el que tanta gent hi ha fet barrila, Agulló mantingué hissada la bandera del seu amic i cap, fins al darrer moment. Així, quan el fracàs de seu intervencionisme a Madrid, llavors que, tot i essent ministre de Foment del govern espanyol no pogué aconseguir per a Catalunya l'ansiejat estatut, Agulló continuà tenint-lo per mestre. Així, finalment, quan en 1923, amb la creació i posterior triomf d'Acció Republicana, Cambó es retirà de fet de la política i passà a dedicar-se "**als seus viatges**", ni aquest es desprengué del seu fidel secretari, ni Agulló l'hauria abandonat per res del món.

Potser pugui considerar-se també com un fracàs personal d'en Cambó, ja traqueotomitzat, el seu intent de salvar la monarquia d'Alfons XIII amb la creació d'un titulat "**Centro Constitucional Español**", on s'hauria d'integrar la Lliga un cop ja abandonada la doctrina nacionalista de Prat de la Riba... El cert semblaria ser, segons el mateix Bladé i Desumvila en el seu llibre ja citat que

"En 1931 les coses pintaven malament per la Lliga. L'ambient no era pas favorable, però el prestigi d'en Cambó era important. Jo ho creia així mateix i n'havia parlat, entre molts d'altres, amb Ferran Agulló, en Pol de La Veu, a qui vaig dir que, tal com anaven les coses, Cambó acabaria per imposar-se".

I continua:

"Ara mateix —em va dir l'Agulló— l'Hurtado vol fer sortir un periòdic per fer campanya contra don Francesc..."

El periòdic —setmanari— anunciat per Agulló, sortiria efectivament i es diria "**Mirador**". Més endavant i de resultes dels fets del 6 d'octubre del 34, es convertiria en diari per tal de

reemplaçar "**La Publicitat**" que havia estat suspesa pel Governador.

Però, el que són les coses. Tot i el seu esperit de fadrisme feliç i confortat, Agulló també comptà, en vida, potser com a inevitable excepció a tota regla, amb el seu "**segon**", addicte i fidel, que l'admirava i el respectava com a mestre. Es tracta, no pas d'un infeliç despistat, sinó d'un personatge intel·ligent i eixerit com Agulló, com ell gironí, com ell mestre en gai saber, com ell llicenciat en dret, com ell —era d'esperar— membre de la Lliga Regionalista i finalment, com ell amic de la gresca ben entesa i es deia Eduard Girbal i Jaume.

En aquelles inefables vetllades patriòtiques de partit en les que Agulló representava alguna cosa, mal que fos per delegació, Girbal Jaume sempre estava, atent, al seu costat. El mateix ho afirma: "**En moltes de les malalties o absències seves, jo no era altra cosa que l'escolà d'Agulló**". La seva amistat no era gens especulativa, restà de per vida i àdhuc es mantingué, després de la mort d'aquell, en el record més viu.

El 21 d'octubre de 1933, després de la mort del padri de la Costa Brava, Girbal pronunciava, dintre del cicle organitzat per l'Associació de la Premsa en celebració del centenari de la Renaixença, una de les més sentides conferències amb el títol "**L'Agulló, en 'Pol' i el 'Nandu'**". Efectivament, pels amics, Agulló era en "**Nandu**", un "**Nandu**" capaç d'insufiar a grans dosis, a tothom qui el tractés, aquella seva densa humanitat de què ens parlava Josep M.ª de Sagarra i de la qual n'estaven amaratats tots els seus actes.

En aquella conferència, el text complet de la qual fou publicat el 1934 pel llibreter-editor Puig i Alonso, queda ben palesat, si no ho era prou, una vegada més, que l'Agulló polític no pot anar separat d'en Pol de La Veu i que ambdós no tindrien sentit si els mancava, com en la Santíssima Trinitat, l'Esperit Sant en forma de "**Nandu**".

Eduard Girbal i Jaume, aquell mateix 1934 i endut, més que pel politiquisme, pel seu esperit bellugadís, va fundar a Barcelona un titulat "**Centre Popular Catalanista**" i en fou president fins el 1936.

XLV FIDELITAT

Tota aquella altivesa una mica envenada de què ens parlava el **maître** Cabané i que en Pol treia a relluir quan tractava amb individus inferiors a ell socialment i intel·lectualment, es convertia en submissió quan el seu oponent havia estat prèviament catalogat com a superior. I de manera més accentuada si, de més a més, comptava amb la seva amistat.

Ve a tomb aquí de donar a conèixer un fet anecdòtic prou il·lustratiu, dintre la seva intranscendència, que cita A. Bladé i Desumvila en el seu llibre «El senyor Moragues, "Moraquetes"».

La senyoreta Elena Jordi, que regentava en aquells dies un estanc al carrer de la Boqueria, havia estat, de joveneta, "artista" i sigui per mèrits relatius al seu art o per altres que no consten, després d'haver aconseguit la concessió de l'estanc va trobar-se, encara, mestressa d'una bona quantitat de pessetes.

Am aquestes pessetes i ben aconsellada per un seu íntim amic va adquirir un determinat solar edificable en una zona privilegiada de l'eixample barcelonina. I vet aquí que Francesc Cambó pel seu compte havia tingut la mateixa idea, però va fer tard... Com que no volia quedar-se conformant amb les ganes, en Cambó, usant de la seva reconeguda habilitat i fiant també en els seus comptes corrents, va encarregar a un agent del ram, d'adquirir, "fos com fos",

l'esmentat solar. Aquest agent, però, va fracassar sorollosament. Fou llavors que en Cambó, prèviament les instruccions concretes i secretes del cas, va confiar la compra del solar al seu eficient secretari Ferran Agulló.

El nostre Pol, tot i la seva simpatia i la seva verborrea, va fracassar igualment. Arribat a aquest punt, el nostre home, tot i tenir-ho expressament prohibit, va resoldre de treure la caixa dels trons i, amb l'èmfasi corresponent, anuncià a la senyoreta Elena el nom del qui l'enviava: Francesc Cambó.

I diu Bladé i Desumvila que la senyoreta Elena, lluny d'immutar-se ni així, va respondre fredament: "**Miri, a mi en Cambó me la m...**".

Aquesta escena va explicar-la-hi a en Bladé, el mateix Agulló, tot horroritzat i amb el següent corol·lari:

"—Això a en Cambó no li ho puc dir".

"—És clar que no".

Fidelitat, subordinació, respecte, agraïment... La qüestió és que, anessin com anessin les coses, ben dades o mal dades, Agulló no l'abandonà mai.

Així, quan després de la setmana tràgica va ser derrotat en les eleccions a diputats (1910), Agulló seguí fent-li costat i confiant en ell. Així, quan el seu fracassat "**Per Catalunya i l'Espanya gran**" amb el que propugnava la federació de les nacions espanyoles (o regions, segons ell) i, eventualment, amb la

XLVI RETORN DEFINITIU A BARCELONA

Les termes d'Orion, de Santa Coloma de Farners van constituir, bé que amb caràcter temporer, l'últim refugi estable que va acollir Ferran Agulló en l'etapa final de la seva vida. Un Ferran Agulló ja amb les múltiples facetes personals força esmortides pel pas del temps que tot s'ho emporta. Ni els seus trets d'humor ni les seves inveterades fantasies eren, mentre prenia les aigües, igual que abans. Només el foc anava cremant per dins amb la mateixa intensitat de sempre.

Hem de tenir en compte, però, que la companyia de què podia tirar mà en aquelles termes, curatives tant com vulgures, però inevitablement tristes i melangioses, no era la més apropiada per a una revifalla espectacular o excessiva...

L'última crisi de la malaltia que arrossegava havia estat molt seriosa. Tothom, ell mateix inclòs, s'ho veia malparat. I no obstant, se'n sortí una vegada més. Tant és així que malgrat els pocs ànims que li havien quedat, havia resolt de retornar a la seva casa de Barcelona —com si diguéssim la casa d'hivern— al cap de pocs dies. La partida seria en havent dinat.

I vet aquí que cap a les 11 de la nit de la vigília del dia escollit i ja amb les maletes preparades, s'acomodiava, com d'habitud dels seus companys de tertúlia amb un optimista "fins a demà!". I que a la poca estona

d'estar a la seva cambra se sentí sobtadament indisposat. S'estirà al llit, doncs, i cridà els amos de l'establiment que eren al mateix temps uns bons amics.

—Em moro... —digué en veure'ls arribar. L'agonia fou curta. (Un infart de miocardi?).

Això ocorria la nit del primer de juliol del 1933 i queia en dissabte.

Atenent al seu desig ja exposat amb anterioritat, fou avisat el seu cosí, el doctor Mias, que llavors ostentava la direcció de les Colònies Escolars de l'Ajuntament de Barcelona i el qual acudí, així que pogué, acompanyat d'una ambulància.

Gràcies als bons oficis del doctor Mias i també a la gratificació oferta, a repartir entre el xofer i el camiller —ja sabeu com solien i com solen anar aquestes coses— va figurar que el difunt encara no ho era i així va poder ser traslladat a Barcelona sense més tràmits.

El cadàver fou exposat al seu mateix despatx, que presidia el gran retrat de l'ell havia dibuixat en Casas. Ben aviat començaren a arribar a la casa mortuòria, carrer Muntaner xamfrà Consell de Cent, les primeres personalitats barcelonines, entre les que figuraven el governador civil, que ho era en Claudi Ametlla, en Ventosa i Calvell i en Francesc Cambó —en Raimon d'Abadal feia lliit aquells dies.

(Continuarà)